SUOMEN PUNAISEN
RISTIN LAUSUNTO

2.10.2025

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle

Asia: Suomen Punaisen Ristin lausunto valtion talousarviosta vuodelle 2026 (HE 99/2025)

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2026 ulkoasiainvaliokunnan toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta.

Keskeiset huomiomme ovat:

- **On hyvä, että humanitaarista rahoitusta esitetään kasvatettavan yhteensä 30 miljoonalla eurolla. Uudella rahoitusmomentilla voidaan paikata aiempia leikkauksia humanitaariseen apuun ja palauttaa sitomaton humanitaarinen apu aiemmalle 85 miljoonan euron budjetoidulle tasolle. Lisäpanostus on tärkeää tilanteessa, jossa kansainvälinen rahoitus on romahtanut.**
- **Viiden miljoonan euron kohdistus Gazan humanitaariseen apuun on myös tervetullut. Kuitenkin. Ainoa keino vastata tähän täysin poikkeukselliseen humanitaariseen kriisiin on kuitenkin kiireellisen ja turvallisen avun perille pääsyn turvaaminen.**
- **Suomen tulee edelleen tukea humanitaarisen avun riippumattomuutta ja tarveperustaisuutta kaikissa tilanteissa. Erityisesti huomiota tulee kohdistaa alirahoitettuihin, unohdettuihin ja pitkittyneisiin kriiseihin tarveperustaisen humanitaarisen avun periaatteen mukaisesti.**
- **Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoihin esitetyt lisäleikkaukset ovat nykyisessä globaalissa kehitysrahoitustilanteessa erityisen haitallisia. Ne ovat myös epäjohdonmukaisia suhteessa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon tavoitteisiin lisätä yhteistyötä ja vuoropuhelua globaalin etelän maiden kanssa.**
- **On hyvä, että suomalaisten kansalaisjärjestöjen rooli tunnistetaan ja tuki niille jätetään myös lisätoimissa leikkausten ulkopuolelle.**
- **Suomen kehitysrahoituksen tulisi nykyistä vahvemmin kohdistua maihin, joissa tarpeet tuelle ovat suurimmat ja joihin on vaikeampi houkutella muita, esimerkiksi yksityisen sektorin rahoitusvirtoja. Myös kansainvälisen ilmastorahoituksen velvoitteista on huolehdittava.**

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhteisö, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Järjestö tekee laajaa humanitaarista auttamistyötä Suomessa ja maailmalla, ja se kuuluu Suomen suurimpiin humanitaarista apua antaviin ja kehitysyhteistyötä tekeviin järjestöihin.

SUOMEN PUNAISEN
RISTIN LAUSUNTO

2.10.2025

1. Humanitaarisen avun rahoitus

Humanitaarisen avun tarve on kestämättömällä tasolla. Apua tarvitsevien määrä maailmassa on kasvanut yli 300 miljoonaan ihmiseen vuonna 2025. Samaan aikaan rahoitus on romahtanut Yhdysvaltojen ja usean muun merkittävän avunantajan rahoitusleikkausten takia. Heinäkuussa 2025 YK:n humanitaarisen avun koordinaatiotoimisto OCHA arvioi vain viidesosan vuoden rahoitustarpeesta katetuksi.

Sekä paikalliset että laajat kansainväliset konfliktit ovat yhä pitkäkestoisempia. Ilmastonmuutos, ympäristön tilan heikkeneminen ja luontokato ovat tehneet kriiseistä entistä vaikeampia: yli 80 % luonnonilmiöihin liittyvistä katastrofeista liittyy ilmastonmuutokseen.

Humanitaarisen avun määrärahan merkittävä lasku tällä hallituskaudella ei ole vastannut lainkaan historialliseen humanitaaristen tarpeiden kasvuun eikä hallitusohjelman painotukseen auttaa kaikista haavoittuvimpia maita. **Nyt esitetty 30 miljoonan euron lisäys humanitaarisen avun budjettiin on tervetullut,** sillä uudella rahoitusmomentilla voidaan paikata aiempia leikkauksia humanitaariseen apuun ja palauttaa sitomaton humanitaarinen apu aiemmalle 85 miljoonan euron budjetoidulle tasolle.

Suomen tulee jatkaa riittävää humanitaarista rahoitusta ja tukea humanitaarisen avun riippumattomuutta ja tarveperustaisuutta kaikissa tilanteissa. Rahoitusta tulee kohdentaa erityisesti alirahoitettuihin, unohdettuihin ja pitkittyneisiin kriiseihin vastaamiseen. Kuten valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa on tunnistettu, monet kriisit esimerkiksi Syyriassa, Sudanissa, Jemenissä ja Afganistanissa jäävät vaille riittävää huomiota (s.16). Humanitaaristen määrärahojen kohdentaminen etukäteen tai poliittisten syiden vuoksi on vastoin humanitaarisen avun periaatteita. Tämä huomio koskee niin Gazaan kuin Ukrainaankin kohdennettua humanitaarista rahoitusta. Suomi on rahallisesti tukenut näitä molempia keskeisiä humanitaarisia kriisejä merkittävästi, mistä on syytä kiittää. Rahoitusta Ukrainaan tulee kuitenkin maailmanlaajuisesti muutoinkin runsaasti. Gazassa tarpeet ovat hälyttävällä tasolla, mutta sinne ei voida toimittaa riittävästi apua, vaikka resurssit ovat olemassa. Kriisikohtainen korvamerkitseminen vähentää ulkoministeriön mahdollisuuksia kohdentaa rahoitusta tarveperustaisesti ja muuttuvien tilanteiden mukaan, huomioiden kriisien saama kokonaisrahoitus ja suunnata sitä jo valmiiksi runsaasti huomiota ja rahoitusta saavista kriiseistä alirahoitettuihin kriiseihin.

Tyypillisesti ulkoministeriö on vuoden aikana ohjannut muilta momenteilta käyttämättömiä määrärahoja humanitaariseen apuun vastatakseen mm. äkillisiin kriiseihin. Tätä käytäntöä on syytä jatkaa, vaikka kiristynyt määrärahatilanne vähentää myös ulkoministeriön joustavuutta kriiseihin vastaamisessa. Humanitaarisen avun rahoitusvajetta on paikattu vuosittain myös lisätalousarvioiden avulla. Tämä ei ole optimaalinen ratkaisu humanitaarisen avun rahoituksen ennakoinnin ja pitkäjänteisyyden näkökulmasta, mutta on vastannut akuuttiin tarpeeseen. Käytäntö korostuu entisestään vuonna 2026.

2. Tuki Ukrainalle

Erillinen momentti Ukrainan tuelle sisältää jälleenrakennuksen ja kehitysyhteistyön lisäksi Ukrainan kriisistä kärsivien humanitaarisen avun. **Suomen tulee sitoutua Ukrainan tukemiseen, myös riittävän humanitaarisen rahoituksen turvaamisen kautta.**

On kuitenkin syytä kiinnittää huomiota Ukrainan humanitaarisen rahoituksen osuuteen, joka on jo noin 17 % Suomen koko humanitaarisesta rahoituksesta. Korvamerkitsemällä humanitaarinen apu

tiettyyn maahan vie mahdollisuuksia vastata muihin, erityisen alirahoitettuihin kriiseihin maailmassa. Näin vahva painotus yhteen maahan on vastoin hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan Suomi jatkaa humanitaarisen avun antamista painottaen kaikkein haavoittuvimpien auttamista.

Ukrainan konfliktin pitkittyessä tulisi korostua entisestään pitkäkestoisen rahoituksen ohjaaminen eri sektoreille kansalaisyhteiskunnasta siviilikriisinhallintaan sekä jälleenrakennustyön rahoittamiseen ja palauttaa humanitaarinen rahoitus aidosti tarveperustaiseksi, humanitaarisen avun periaatteiden mukaiseksi. Suomen tulisi myös korostaa pitkäkestoisen tuen ohjaamista erityisesti paikallisen kansalaisyhteiskunnan tukemiseen, siviilikriisinhallinnan kehittämiseen ja yhteiskunnan resilienssin vahvistamiseen Ukrainassa.

3. Kehitysyhteistyömäärärahojen taso ja kohdentuminen

Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön osoitetut varat ovat 77 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuonna 2025. Rahoitus monenkeskiseen yhteistyöhön laskee 26 miljoonaa euroa (13 %) ja maa- ja aluekeskinen 37 miljoonaa euroa (33 %). Vuoden 2026 kehitysmäärärahojen tason on talousarvioesityksessä arvioitu laskevan jopa 0,35 %:iin bruttokansantulosta. **Leikkaukset ja BKTL-tason vuosi vuodelta laskeva suunta ovat epäjohdonmukaisia suhteessa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa asetettuihin tavoitteisiin** lisätä yhteistyötä ja vuoropuhelua globaalin etelän maiden kanssa ja edistää mm. kestävää kehitystä, ilmastotoimia ja naisten ja tyttöjen asemaa. Suomen mahdollisuudet tukea kaikkein haavoittuvimpien yhteiskuntien varautumista kasvaviin humanitaarisiin tarpeisiin ja edistää yhteiskuntien vakautta ovat aiempaa suppeammat.

Vähiten kehittyneiden maiden rooli ja merkitys Suomen kehityspolitiikassa vaikuttaa edelleen heikkenevän. Talousarvioesityksessä ei ole eritelty vähiten kehittyneiden maiden osuutta, sitä ei aseteta seurannan tunnusluvuksi, eikä siinä vahvisteta Agenda 2030:n mukaista tavoitetta suunnata kehitysyhteistyörahoitusta vähiten kehittyneisiin maihin 0,2 prosenttia BKTL:stä. Tämä on poikkeuksellista verrattuna aiempiin hallituskausiin. Mittaria pidetään tärkeänä osoituksena siitä, että **kehitysyhteistyörahoitus kohdentuu maihin, joissa tarpeet tuelle ovat suurimmat ja joihin on vaikeampi saada muita, esimerkiksi yksityisen sektorin rahoitusvirtoja.** Suomen kehitysyhteistyövarojen on tärkeä suuntautua nimenomaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten tueksi.

Erityisesti toimintaympäristössä, jossa globaali rahoitus vähenee dramaattisesti, Suomi voi osoittaa olevansa kokoaan suurempi vaikuttaja kääntämällä laskusuuntainen kehitys. Rahoitusta tulee kohdentaa toimintoihin, jotka vahvistavat yhteiskuntien kykyä varautua, ennakoida ja vähentää kriisien humanitaarisia seurauksia. Esimerkiksi ennakoiva humanitaarinen toiminta, joka yhteisötason etukäteissuunnittelun avulla pelastaa tehokkaasti ihmishenkiä, omaisuutta ja elinkeinoja sään ääri-ilmiöiden vaikutuksilta vähentää avun tarvetta myöhemmin.

Myös paikallisen kansalaisyhteiskunnan kapasiteetin ja vetovastuun vahvistaminen sekä humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön toimiva jatkumo, jolla paikallistason varautumisella kyetään turvaamaan elintärkeiden palveluiden saatavuus pitkittyneissä väkivalta- tai konfliktitilanteissa, vähentää kriisien vaikutuksia. **Kaiken kaikkiaan Suomen tulisi aktiivisesti kehittää rahoitustaan paikallisjohtoisemmaksi.**

SUOMEN PUNAISEN
RISTIN LAUSUNTO

2.10.2025

4. Ilmastorahoitus

Ilmastonmuutoksen torjunta ja 1,5 asteen lämpenemisen takarajan pitäminen elossa ovat kriittisen tärkeitä. Samaan aikaan ilmastonmuutoksen vaikutukset haavoittuvimmassa tilanteessa eläviin ihmisiin kasvavat. Päästövähennysten lisäksi tulee panostaa ihmisten omaehtoiseen selviytymiseen sekä paikallistoimijoiden kykyyn tukea sopeutumista, varautumista, ilmastotuhojen ennaltaehkäisyä ja tehdä ennakoivaa humanitaarista työtä.

Tavoite sopeutumisrahoituksen kaksinkertaistamisesta Glasgown COP26-ilmastokokouksessa v. 2021 oli hyvä päätös. Vaikka rahoitus ei ole toteutumassa, on tavoitteen olemassaolo lisännyt sopeutumisrahoitusta ja huomiota sopeutumistoimille. Näin ollen myös vuodesta 2026 eteenpäin tulisi olla tavoite sopeutumisrahoituksen osuudelle kaikesta ilmastorahoituksesta.

Ilmastonmuutoksella on vakavia vaikutuksia fyysiseen ja henkiseen terveyteen. Kuumuus aiheuttaa vuosittain lähes puolen miljoonan ihmisen ennenaikaisen kuoleman, mutta vain 0,5 % monenkeskisestä ilmastonmuutokseen sopeutumisen rahoituksesta kohdistuu terveyteen.

Myös sopeutumisrahoituksen saatavuus paikallistasolla on edelleen riittämätöntä: alle 10 % rahoituksesta saavuttaa paikallisyhteisöt, ja kaikkein haavoittuvimmat maat saavat keskimäärin alle neljäsosan rahoituksesta verrattuna vähemmän haavoittuviin maihin. **Rahoituksen määrän, laadun ja saavutettavuuden parantaminen paikallistasolla on keskeistä oikeudenmukaisen ja vaikuttavan ilmastosopeutumisen kannalta.**

Pariisin ilmastosopimus velvoittaa Suomea tukemaan köyhien ja keskituloisten maiden ilmastotoimia. **Suomen kansainvälisen ilmastorahoituksen tulee vastata Suomen kansainvälisiä velvoitteita nk. lisäisestä rahoituksesta.**

Eero Rämö

pääsihteeri